

Н. Ю. Соломіна,
аспірант, ПВНЗ "Європейський університет"

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ ТИПУ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

У статті запроваджений алгоритм визначення типу політики управління оборотним капіталом як індикатора рівня ризику, притаманного для системи управління підприємством. За наданням переваги тому чи іншому типу політики управління оборотним капіталом складена характеристика підприємств галузі залізничного машинобудування.

The article proposes the process of working capital management policy identification as an estimator of management risks level. The structure of railway machine building companies through the popularity of working capital management policy types is provided.

Ключові слова: політика управління оборотним капіталом, політика управління оборотними активами, політика управління ліквідністю, політика управління джерелами фінансування оборотних активів, агресивність, консервативність, помірність політики управління оборотним капіталом.

Key words: working capital management strategy, policy of current assets management, liquidity policy, current assets financing policy, aggressive, conservative, moderate types of working capital management policy.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні дослідження у сфері розрізнення типів політики управління оборотним капіталом зустрічаються в роботах таких закордонних та вітчизняних вчених, як Дж. Ван Хорн, Ч. Прістер, Л. Прів, Ф. Фабоззі, І. Бланк, О. Стоянова, С. Рилєєв, В. Ковальов, А. Поддєрьогін, С. Пушкаренко, В. Маргасова, А. Асаніна та інших. Практичні рекомендації щодо способу визначення типу політики управління оборотним капіталом підприємств знайшли своє відображення в роботах О. Мартякової, Р. Заглади, І. Ларіонової, А. Жагловської, А. Бойкова.

Мета статті полягає у запровадженні алгоритму визначення типу політики управління оборотним капіталом підприємства як індикатора рівня ризиків діяльності підприємства.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У динамічних умовах функціонування, які створюють необмежену кількість мультиколінійних факторів впливу на фінансово-економічну діяльність підприємств, цільові або комплексні системи показників діяльності не є універсальним індикатором визначення економічної міцності суб'єктів господарювання та відповідно не надають достатньо інформації про перспективи розвитку економічної системи. Оскільки будь-які операційні процеси на підприємстві забезпечуються функціонуванням оборотного капіталу, визначення загальних пріоритетів формування та використання оборотного капіталу стає індикатором рівня ризику діяльності підприємств, а також визначає послідовність та напрям вектора їх розвитку. Тому формування раціонально виваженого способу ідентифікації типу політики управління оборотним капіталом підприємства

надає можливість: для внутрішніх користувачів — визначити відповідність реалізованих заходів обраній стратегії розвитку підприємства, виявити недоліки окремих напрямів управління оборотним капіталом або їх комбінацій; для зовнішніх користувачів — оцінити стабільність діяльності підприємства за послідовністю запроваджених типів політики управління оборотним капіталом, а також визначити перспективи діяльності суб'єкта господарювання на основі рівнів ризику, притаманних для кожного типу політики управління оборотним капіталом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зважаючи на характерні властивості формування та використання оборотного капіталу підприємств, тип комплексної політики управління оборотним капіталом можна встановити шляхом визначення місця підприємства у просторі можливих типів часткових політик управління оборотним капіталом. В межах комплексної політики управління оборотним капіталом доцільно виділити три вектори: політику управління оборотними активами, політику управління джерелами їх фінансування та політику управління ліквідністю оборотного капіталу. Характерні властивості кожного з зазначених векторів вимірюються певним набором коефіцієнтів, а застосування їх комбінацій визначає загальний тип політики управління оборотним капіталом із притаманним для нього рівнем відповідного ризику діяльності підприємства (рис. 1).

Так, ступінь агресивності політики управління оборотними активами та рівень ризику недостатності оборотного капіталу зростають у міру зниження обсягів оборотних активів, що обслуговують операційну діяльність підприємства. Для вимірювання типу політики управління оборот-

ними активами широко використовується діапазон значень питомої ваги оборотних активів у складі загальних активів підприємства. На наш погляд, рівень забезпеченості діяльності підприємства оборотними засобами доцільно вимірювати не тільки структурою балансу, а й зміною обсягу оборотного капіталу відносно виручки від реалізації продукції та обсягів виробництва. Оскільки останнє нерозривно пов'язано із активністю використання оборотних активів, то до системи критеріїв визначення типу політики управління оборотними активами доцільно включити критерій достатності та критерій активності та раціональності використання оборотного капіталу. Визначені критерії можна виміряти за допомогою системи коефіцієнтів активності та раціональності використання оборотного капіталу (табл. 1).

На основі розрахункових значень показників, а також прийнятих максимальних та мінімальних меж, що встановлюються із врахуванням галузевих особливостей діяльності підприємства, проводиться їх стандартизація за допомогою лінійної функції належності значення показника стандартному інтервалу $[0; 1]$, при цьому значення 0 — відповідає абсолютній агресивності, значення 1 — абсолютній консервативності політики управління оборотними активами.

У рамках визначення типу політики управління ліквідністю оборотного капіталу доцільно використати групу показників ліквідності запропонованого алгоритму проведення комплексної оцінки управління оборотним капіталом підприємства. Система показників, що охоплює коефіцієнти абсолютної, швидкої, поточної ліквідності та узагальнений коефіцієнт покриття поточних зобов'язань відповідними активами, розкриває рівень ліквідності оборотного капіталу та характеризує платоспроможність підприємства. На основі застосування вагових коефіцієнтів, розрахований інтегральний показник групи ліквідності стає індикатором типу політики управління ліквідністю оборотного капіталу. При цьому використана система допустимих значень кожного індивідуального показника та проведена стандартизація їх значень зумовлюють межі визначення типу політики управління ліквідністю оборотного капіталу від 0 — неліквідний тип, якому притаманний найвищий рівень ризику втрати платоспроможності, до 1 — високоліквідний тип із найнижчим рівнем ризику втрати платоспроможності.

Тип політики управління джерелами фінансування оборотного капіталу нерозривно пов'язаний із рівнем фінансової стійкості підприє-

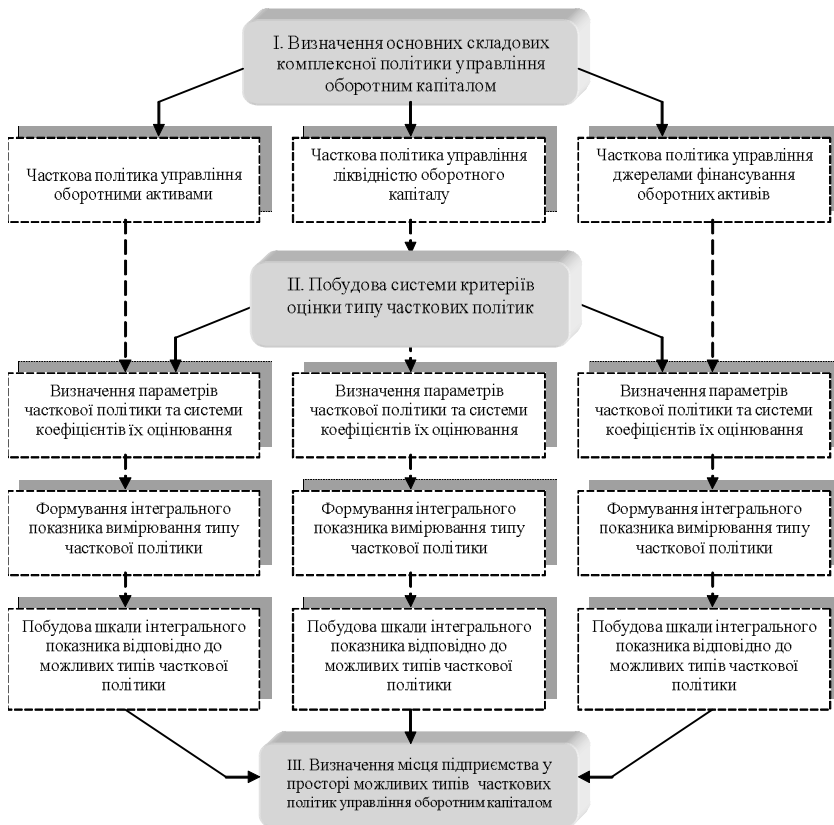

Рис. 1. Алгоритм ідентифікації типу комплексної політики управління оборотним капіталом підприємства

Таблиця 1. Система коефіцієнтів ідентифікації типу політики управління оборотними активами

Назва показника	Скорочена назва показника	Формула розрахунку	Прийняте мінімальне значення	Прийняте максимальне значення	Вага показника у визначенні типу політики
<i>Показники достатності оборотного капіталу</i>					
Частка оборотних активів у складі капіталу підприємства	$Ч_{oa}$	$Ч_{oa} = \frac{OA}{A}$	0,30	0,80	0,25
Частка товарно-матеріальних цінностей у складі оборотного капіталу підприємства	$Ч_{тмц}$	$Ч_{тмц} = \frac{ТМЦ}{OA}$	0,15	0,50	0,25
<i>Показники активності використання оборотного капіталу</i>					
Оборотність оборотних активів	O_{oa}	$O_{oa} = \frac{BP}{OA}$	1,30	3,80	0,25
Частка виробничих оборотних засобів відносно матеріальних витрат	$Ч_{воа}$	$Ч_{воа} = \frac{З+HB}{MB}$	0,10	0,50	0,25

де:
 OA — оборотні активи;
 A — активи;
 З — виробничі запаси;
 ТМЦ — товарно-матеріальні цінності;
 HB — витрати на незавершене виробництво;
 MB — матеріальні витрати;
 BP — чиста виручка від реалізації.

Таблиця 2. Розрахункові значення інтегральних показників типів часткових політик управління оборотним капіталом досліджуваних підприємств

Назва коефіцієнта	Рік	ВАТ «Дніпровагон-маш»	ВАТ "ДнСЗ"	ВАТ "ГТРЗ"	ВАТ "ЛЛРЗ"	ВАТ «АК «ПТЕ»	ВАТ "СВЗ"	ПАТ "Дніпровагон-рембуд"	ВАТ «ДЗТУ»	ВАТ «ІФ ЛРЗ»	ВАТ "ДТРЗ"
Інтегральний показник типу політики управління оборотними активами (I _{поа})	2005	0,6458	0,5516	0,2849	0,3318	0,8179	0,2113	0,4904	0,7531	0,5296	0,5019
	2006	0,6949	0,4420	0,3558	0,3335	0,9624	0,3700	0,7454	0,8221	0,5458	0,6156
	2007	0,6792	0,4457	0,3154	0,3015	0,9919	0,3770	0,7613	0,7584	0,5931	0,4099
	2008	0,6391	0,4397	0,2166	0,2985	0,9736	0,4300	0,7500	0,7905	0,5962	0,4271
	2009	0,9363	0,6731	0,5028	0,4876	0,9495	0,6370	0,6454	0,8665	0,4496	0,8189
	2010	0,4410	0,4198	0,4470	0,3548	0,6170	0,6241	0,4444	0,8674	0,4442	0,7526
Інтегральний показник визначення типу політики управління джерелами фінансування оборотних активів (I _{пдф})	2005	0,3735	0,1142	0,8100	0,4752	0,5453	0,1500	0,1649	0,7137	0,1615	0,5506
	2006	0,3645	0,4907	0,5936	0,4951	0,4743	0,0000	0,0000	0,8971	0,3107	0,2821
	2007	0,8000	0,5206	0,6964	0,2254	0,3726	0,1500	0,0000	0,7205	0,1380	0,5466
	2008	0,7852	0,6030	0,7141	0,2403	0,2203	0,1500	0,0000	0,7866	0,2928	0,2682
	2009	0,3914	0,5789	0,9223	0,3100	0,1500	0,6600	0,0000	0,6318	0,5256	0,2000
	2010	0,7684	0,6409	0,7393	0,1858	0,5274	0,6888	0,0000	0,6454	0,5030	0,1728
Інтегральний показник визначення типу політики управління ліквідністю оборотного капіталу (I _{лп})	2005	0,8213	0,4945	1,0000	0,9142	0,8561	0,6639	0,6074	1,0000	0,6459	0,7166
	2006	0,8268	0,7272	0,4500	0,7455	0,6191	0,7815	0,0536	0,6748	0,8091	0,9662
	2007	0,6971	0,9538	0,6758	0,6498	0,8685	0,5444	0,0000	0,6540	0,5084	0,4515
	2008	0,8359	0,6960	0,9371	0,6474	0,5803	0,5650	0,1858	0,6514	0,4156	0,4500
	2009	0,8711	0,9709	1,0000	0,5910	0,3829	1,0000	0,0527	0,7385	0,8896	0,3254
	2010	0,7205	1,0000	0,7302	0,6826	0,7287	0,7364	0,1606	0,6378	0,6762	0,2964

мства Тому пропонується провести ідентифікацію типу політики управління джерелами фінансування оборотного капіталу шляхом градації системи показників оцінки фінансової стійкості розробленого методичного підходу до оцінки управління оборотним капіталом, що ґрунтується на визначенні рівня забезпеченості оборотних активів стабільними джерелами фінансування та враховує оцінку спроможності підприємства продовжувати операційну діяльність за умови проведення розрахунків за найтерміновішими зобов'язаннями. Екстраполюючи систему показників оцінки фінансової стійкості управління оборотним капіталом у площину ідентифікації типу політики управління джерелами фінансування оборотних активів, зазначимо, що значення інтегрального показника групи на рівні 0 — відповідає абсолютній агресивності політики управління джерелами фінансування оборотних активів, тобто стабільні джерела фінансування оборотного капіталу відсутні, а здатність продовження діяльності підприємства за проведення розрахунків за терміновими зобов'язання-

ми перебуває під загрозою, в той час як значення інтегрального показника групи на рівні 1 відповідає абсолютній консервативності політики управління джерелами фінансування оборотних активів із найнижчим рівнем ризику втрати фінансової стійкості.

За допомогою визначених систем показників розраховані значення інтегрального показника типу кожної часткової політики управління оборотним капіталом, а саме: політики управління оборотними активами (I_{поа}), політики управління ліквідністю оборотного капіталу (I_{лп}) та політики управління джерелами фінансування оборотних активів (I_{пдф}) десяти досліджуваних підприємств галузі залізничного машинобудування: ВАТ "Гайворонський тепловозоремонтний комбінат" (ВАТ "ГТРЗ"), ПАТ "Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів" (ПАТ "Дніпровагонрембуд"), ВАТ "Дніпровагон-маш", ВАТ "Дніпропетровський стрілочний завод" (ВАТ "ДнСЗ"), ВАТ "Дніпропетровський тепловозоремонтний завод" (ВАТ "ДТРЗ"), ВАТ "Донецький завод по ремонту

транспортного устаткування" (ВАТ "ДЗТУ"), ВАТ "Івано-Франківський локомотиворемонтний завод" (ВАТ "ІФ ЛРЗ"), ВАТ "Львівський локомотиворемонтний завод" (ВАТ "ЛЛРЗ"), ВАТ "Акціонерна компанія "Південтрансенерго" (ВАТ "АК "ПТЕ"), ВАТ "Стахановський вагонобудівний завод" (ВАТ "СВЗ") — за період 2005—2010 років (табл. 2).

Враховуючи, що кожний із розрахованих інтегральних показників перебуває в межах від 0 до 1, з метою ідентифікації типу часткової політики управління оборотним капіталом пропонується значення кожного інтегрального показника розподілити на три відносно рівні інтервали (табл. 3).

Таблиця 3. Шкала значень інтегрального показника типу часткової політики управління оборотним капіталом

Назва часткової політики управління оборотним капіталом	Інтервал значень інтегрального показника оцінки типу часткової політики управління оборотним капіталом		Назва типу часткової політики управління оборотним капіталом	Скорочена назва типу часткової політики управління оборотним капіталом
	мінімальне	максимальне		
Політика управління оборотними активами	0,00	0,35	Агресивна	А
	0,36	0,70	Помірна	П
	0,71	1,00	Консервативна	К
Політика управління ліквідністю оборотного капіталу	0,00	0,35	Низьколіквідна	Н
	0,36	0,70	Середньоліквідна	С
	0,71	1,00	Високоліквідна	В
Політика управління джерелами фінансування оборотних активів	0,00	0,35	Агресивна	А
	0,36	0,70	Помірна	П
	0,71	1,00	Консервативна	К

На основі розрахункових даних та визначених діапазонів значень інтегральних показників, що відповідають трьом типам відповідної часткової політики управління оборотним капіталом, проведемо ідентифікацію типу кожної часткової політики управління оборотним капіталом

Таблиця 4. Тип політики управління оборотним капіталом підприємств у 2005—2010 роках

Рік	ВАТ «Дніпровагонмаш»	ВАТ "ДнСЗ"	ВАТ "ГТРЗ"	ВАТ "ЛЛРЗ"	ВАТ «АК «ПТЕ»	ВАТ "СВЗ"	ПАТ "Дніпровагонрембуд"	ВАТ «ДЗТУ»	ВАТ «Ф ЛРЗ»	ВАТ "ДТРЗ"
2005	ППВ	ПАС	АКВ	АПВ	КПВ	ААС	ПАС	ККВ	ПАС	ППВ
2006	ППВ	ППВ	ППС	АПВ	КПС	ПАВ	КАН	ККС	ПАВ	ПАВ
2007	ПКС	ППВ	АПС	ААС	КПВ	ПАС	КАН	ККС	ПАС	ППС
2008	ПКВ	ППС	АКВ	ААС	КАС	ПАС	КАН	ККС	ПАС	ПАС
2009	КПВ	ППВ	ПКВ	ПАС	КАС	ППВ	ПАН	КПВ	ППВ	КАН
2010	ПКВ	ППВ	ПКВ	ААС	ППВ	ППВ	ПАН	КПС	ППС	КАН

десяти підприємств залізничного машинобудування за досліджуваній період (табл. 4). Найменування кожного типу загальної політики управління оборотним капіталом складається з трьох літер, що відповідають типу часткової політики управління оборотним капіталом, за наступною черговою: тип політики управління оборотними активами; тип політики управління джерелами фінансування оборотних активів; тип політики управління ліквідністю.

Серед досліджуваних підприємств домінуючим типом політики управління оборотними активами є помірний тип. Підприємства вдаються до централізованого типу політики управління оборотними активами із помірним рівнем ризику недостатності обсягу оборотного капіталу у 34 випадках із 60. При цьому до підприємств із стабільною помірною політикою управління оборотним капіталом відносяться: ВАТ "Дніпровагонмаш", ВАТ "ДнСЗ", ВАТ "СВЗ", ВАТ "Ф ЛРЗ" та ВАТ "ДТРЗ". Діяльність таких підприємств, як ВАТ "АК "ПТЕ", ПАТ "Дніпровагонрембуд" та ВАТ "ДЗТУ", заснована на реалізації консервативного типу політики управління оборотними активами, тобто підтриманні високих рівнів оборотних активів. Одночасно агресивний тип політики управління оборотними активами, що характеризується найвищим рівнем ризику втрати безперебійності операційного процесу через нестачу оборотного капіталу, властивий для діяльності ВАТ "ГТРЗ" та ВАТ "ЛЛРЗ". Зауважимо, що, попри динамічні умови функціонування, радикальних змін типу управління оборотними активами, тобто переорієнтації політики управління з агресивного до консервативного типу або на навпаки, на досліджуваних підприємствах не відбулося.

Серед модифікацій типів політики управління джерелами фінансування оборотних активів підприємствами однаково часто реалізується агресивний та помірний типи, набагато рідше — консервативний тип, що є відображенням загальної тенденції дестабілізації фінансової стійкості підприємств галузі. До підприємств із домінуванням консервативного типу політики управління джерелами фінансування із найвищим рівнем захисту від ризику втрати фінансової незалежності відносяться ВАТ "ГТРЗ" та ВАТ "ДЗТУ", помірного типу із помірним ризиком втрати фінансової стійкості — ВАТ "Дніпровагонмаш", ВАТ "ДнСЗ" та ВАТ "АК "ПТЕ", агресивного типу із небезпечно високим рівнем ризику втрати фінансової стійкості — ВАТ "ЛЛРЗ", ВАТ "СВЗ", ПАТ "Дніпровагонрембуд", ВАТ "Ф ЛРЗ" та ВАТ "ДТРЗ".

Тип політики управління ліквідністю на підприємствах вибірки коливається в рамках середньоліквідних та високоліквідних варіацій, що свідчить про підтримання балансу між активами та джерелами їх фінансування за строками та відповідно вживання підприємствами галузі заходів щодо управління ризиком втрати платоспроможності. Винятком є ПАТ "Дніпровагонрембуд", управління ліквідністю якого перебуває на небезпечно низькому рівні, підвищуючи ризик втрати платоспроможності.

Структурні зміни оборотного капіталу ВАТ "ДТРЗ" у 2009—2010 роках зумовили дисбалансування активів та пасивів за строками, що є наслідком проведення низьколіквідної політики управління ліквідністю оборотного капіталу.

Аналізуючи комплексний тип політики управління оборотним капіталом, для ВАТ "ДЗТУ" протягом досліджуваного періоду властиве домінування консервативності. Найбільш агресивним типом управління оборотним капіталом надають перевагу ВАТ "ЛЛРЗ", ВАТ "СВЗ" та ВАТ "Ф ЛРЗ". Решта досліджуваних підприємств забезпечують реалізацію помірного типу політики управління оборотним капіталом та її модифікацій як компромісного способу поєднання ризику та дохідності. Управління оборотним капіталом ВАТ "АК "ПТЕ", ВАТ "ГТРЗ", ПАТ "Дніпровагонрембуд" та ВАТ "ДТРЗ" є дисбалансованим по окремих періодах, що супроводжується поєднанням агресивного та консервативного типу часткових політик управління оборотним капіталом підприємств, при цьому ВАТ "ГТРЗ" у 2005 та 2008 роках поєднує агресивний тип політики управління оборотними активами із консервативним типом політики управління джерелами їх фінансування, що поєднується із високим рівнем ліквідності, в той час як ВАТ "АК "ПТЕ", ПАТ "Дніпровагонрембуд" та ВАТ "ДТРЗ" формують високий обсяг оборотних активів за рахунок нестабільних джерел фінансування, що в більшості випадків призводить до низької ліквідності управління оборотним капіталом підприємств.

Таким чином, на основі проведеної ідентифікації типу політики управління оборотним капіталом за розробленим алгоритмом можна скласти статистику популярності типів часткових політик управління оборотним капіталом по досліджуваних підприємствах за період 2005—2010 років (рис. 2).

Так, протягом 2005—2010 років діяльності для підприємств залізничного машинобудування найбільш властивий помірний тип політики управління оборотним капіталом та його модифікації. В рамках часткової політики управління оборотними активами також домінує помірний тип, в той час як низькоризиковий консервативний тип перебуває на другому місці за популярністю реалізації. Для політики управління джерелами фінансування оборотних активів популярність застосування консервативного типу набагато поступається більш ризиковим типам: помірному та агресивному. Одночасно політика управління ліквідністю найбільш часто реалізується за високоліквідним та середньоліквідним типом, що свідчить про помірний рівень ризику втрати платоспроможності.

ВИСНОВКИ

Запроваджений алгоритм ідентифікації типу комплексної політики управління оборотним капіталом, що враховує характеристики трьох часткових політик управління оборотним капіталом та їх комбінації, дозволяє визначити

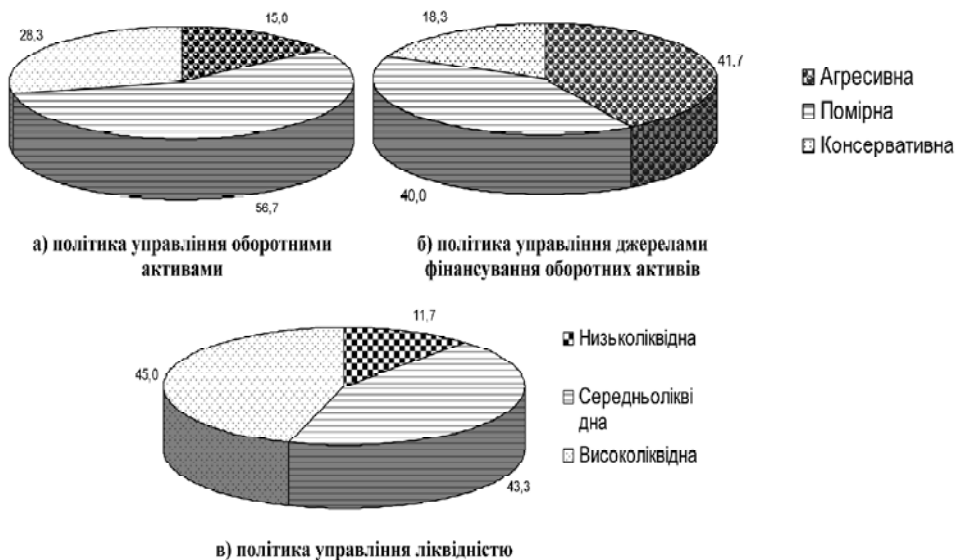

Рис. 2. Структура популярності типів часткових політик управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування

рівень ризику, що притаманний для управління кожного суб'єкта господарювання. Виділені три типи часткових політик управління оборотним капіталом передбачають зниження рівня відповідного ризику зі зростанням консервативності управління. На основі розподілу визначених типологічних меж показників на три інтервали можна виділити наступні ознаки консервативності часткових політик управління оборотним капіталом на підприємствах залізничного машинобудування України:

1) в рамках політики управління оборотними активами: зростання питомої ваги оборотних активів у складі загального капіталу підприємства понад 63%; перевищення частки товарно-матеріальних цінностей у складі оборотного капіталу порогу у 38%; уповільнення обіговості оборотного капіталу до менше ніж 3 обороти на рік; зростання частки середнього залишку виробничих запасів у складі матеріальних витрат до 37%;

2) в рамках політики управління ліквідністю: абсолютна ліквідність перебуває на рівні вищому за 10%; швидка ліквідність перевищує межу у 0,7 пунктів; поточна ліквідність перебуває на рівні не менше 1,17; оборотні активи та поточні пасиви збалансовані за відповідними строками погашення;

3) в рамках політики управління джерелами фінансування оборотних активів: формування більше 37% оборотних активів стабільними джерелами фінансування: власним капіталом та довгостроковими зобов'язаннями; покриття виробничих запасів власним капіталом не менше як на 73%; перевищення виробничих запасів залученими коштами у вигляді стабільних джерел фінансування та короткострокових кредитів банків, не менше як на 13%; маневреність оборотного капіталу на рівні 48%; покриття поточних зобов'язань готовою для реалізації продукцією та товарами не менше як на 117%.

Проведена ідентифікація типу політики управління оборотним капіталом десяти підприємств залізничного машинобудування у 2005—2010 роках діяльності показала, що підприємства галузі формують достатній рівень оборотних активів, забезпечуючи низький рівень ризику втрати безперервності операційного процесу через нестачу оборотних активів, та за умови належної якості активів забезпечують достатній рівень загальної ліквідності та збалансованості активів із джерелами їх формування за стро-

ками. Одночасно статистика популярності типів політики управління джерелами фінансування оборотних активів характеризується підвищеним рівнем ризику втрати фінансової стійкості та здатності продовжувати нормальну операційну діяльність за умови виконання негайних зобов'язань. Тому подальший розвиток діяльності підприємств галузі залізничного машинобудування має бути забезпечений послідовною, раціональною та економічно виваженою політикою управління джерелами фінансування оборотного капіталу.

Література:

1. Бланк І.А. Управление капиталом: учебный курс. — К.: Ника-Центр, 2004. — 576 с.
2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 512 с.
3. Ларионова І.А. Диагностика стратегий управления оборотными средствами // Вестник ИНЖЭКОНа. — 2009. — Вып. 1(28). — С. 133—138.
4. Ларионова І.А., Рожков І.М., Скрябин О.О., Марков С.В. Диагностика и оптимизация стратегий управления оборотными средствами // Металлург. — 2007. — № 5. — С. 19—22.
5. Маргасова В.Г. Управление оборотным капиталом та оцінка його впливу на фінансовий стані підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 Фінанси, грошовий обіг і кредит. — Ірпінь, 2005. — 20 с.
6. Мартякова О.В., Заглада Р.Ю. Дослідження політики управління оборотними активами вугледобувних підприємств // Збірник наукових праць ДонДУУ: "Соціальні та економічні проблеми розвитку України, регіонів та підприємств": Серія "Економіка". — Донецьк: ДонДУУ, 2007. — Т. VIII, вип. 84. — С. 284—297.
7. Соломіна Н.Ю. Методичний підхід до оцінки управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування // Інвестиції: практика та досвід. — 2011. — № 18. — С. 70—74.
8. Соломіна Н.Ю. Оцінка управління оборотним капіталом машинобудівних підприємств за інтегральними показниками // Інвестиції: практика та досвід. — 2011. — № 21. — С. 96—101.
9. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / За ред. О.С. Галушко. — Д.: Національний гірничий університет, 2009. — 239 с.
10. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник. — 6-е изд. — М.: Изд-во "Перспектива", 2006. — 656 с.
11. Fabozzi F.J. Financial management analysis. — 2ed. — Wiley, 2003. — 1024 p.
12. James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr. Fundamentals of Financial Management. — 13-th Edition. — Prentice Hall, 2009. — 1022 p.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2012 р.